

נקבע רישום וחישוב אחידים של העבודה בענף

רפת בני הבקר נרשמו רק 200 ימי עבודה (50×4) והנותר — 1600 ימי עבודה (200—1800) — לחובת 100 פרות, וממילא יצא שבמשק זה הושג קצו 16 ימי עבודה לכל פרה בשנה. הרי תהיה זאת טעות גסה למדי אם נסיק על יסוד „ממוצעים” מסוג זה שמשק א' הגיע ל„הישג” חשוב בייעול העבודה בענף ולעומתו משק ב' — עם ה„מפגרים” יימנה!

זוהי בעיה אחת שתובעת הסדר וקביעת כללים מוסכמים. אולם קיימת גם אי־בהירות ביחס לרישום „עבודות שירות” או „עבודות עזר” שונות בענף. אני מניח שהעובדים בענף הבקר יודעים אילו הן „עבודות השירות”, אולם מוטב שאפרש זאת בדוגמאות מספר. נניח שבי שלושת המשקים, עליהם אדבר להלן, מוחזקים עדרים בעלי היקף שווה, אולם „עבודות השי” רות”, שהרפתנים נהנים מהן שונות הן, כמתואר להלן:

במשק א' מקבלים הרפתנים את כל האספקה הגסה (מספוא ירוק, תחמיץ, סלקים) בתוך הסככה והם רק מגישים עזרה קלה למוביל המספוא בחלוקה לאיבוסים. כן גם בהולכת העדר למרעה והחזרתו הביתה — חלקם של הרפתנים בעבודה זו הוא מינימאלי והעיקר מבוצע ע”י עובדי המספוא.

במשק ב' — העמסת התחמיץ על העגלות ופריקתו בסככות מוטלים על הרפתנים; בעזרת הסלק מסתפקים עובדי המספוא בהבאת העגלה העמוסה עד לסככה, מסתלקים עם הטרקטור לעיבודות אחרות, ועל הרפתנים להסיע את העגלה עם הסלק לאורך הסככה ולפזר את המנות באיבוסים. באותו משק יתכן שגם הולכת העדר למרעה והחזרתו מוטלת על עובדי הרפת בלבד. במשק ג' — מוגשת האספקה לעדר כבמשק א', אולם העבודות הכרוכות בהעמסת התחמיץ, הובלתו וכו', וכן שעות הטרקטור, נכללות במחיר המספוא. כן עבודתו של איש המספוא המוליך את העדר למרעה נרשמת לחובת סעיף העבודה ברפת.

מהדוגמאות האלה יתברר לכולנו שאין כמ-

מעשה טוב וחשוב עשו מוסדותינו בפרסום נורמות אחידות ומוסכמות לצורך סיכום והשוואה של תוצאות ההזנה בענף הבקר. יש לקוות שהסיכומים והביקורת לאור הנורמות האלה יבטלו במידה רבה את ה„הפרשים” המפתיעים בין משק למשק בסעיף ההזנה בענף הבקר.

עם גמר פרשה זו עלינו לצעוד צעד נוסף ולחסל את הגישות השונות לגבי רישום וחישוב העבודה בענף. בשטח זה קיימת עד היום אי־בהירות רבה וכל אחד נוהג כעולה על רוחו. הגיע הזמן לקבוע רישום אחיד, לציין אילו הן הפעולות שיש לחייב בהן את סעיף העבודה, לקבוע את היסודות לחישוב הממוצע וכו'. תיקור נים ותקנות אלה חשובים כדי למנוע בעתיד פריסום „הישגים” מפוקפקים בקימוץ ימי עבודה, שמשמשים לעתים יסוד לחישוב רנטאבילות הענף.

כדי להוכיח את צדקת הביקורת שלי הנני מביא להלן דוגמאות חישוב של „ממוצע” בשני משקים שונים שלמעשה מחזיקים בעדרים שווים לחלוטין. העדרים בשני המשקים האלה מורכבים (כל אחד) מ־100 פרות ו־150 בני־בקר (80 עגלות + 70 עגלים). עם גמר השנה נתפרסמו נתונים דלהלן על כמות העבודה לפרה ולשנה: במשק א' — 12 י”ע; במשק ב' — 16 י”ע לפרה ולשנה.

לאחר שנחה עם רכזי הענף בשני המשקים הנ”ל נתברר שלמעשה הושקעה כמות שווה של עבודה בענף כולו, והיא עמדה על 1800 ימים — במשק א' כבמשק ב'. ולמה ומניין, אם כן, ההפרש ב־4 ימי עבודה לפרה ולשנה? הסוד הוא ב„טכניקה” של החישוב הממוצע לראש ולשנה. משק א' זקף לחובת כל עגלה וכל עגל 4 ימי עבודה בשנה; לפי זה יצא שבענף בני הבקר הושקעו בס”ה 600 י”ע (4×150); שאר ימי עבודה — 1200 (600—1800) — נזקפו לחובת 100 הפרות, ומכאן ברור שהעבודה לפרה ולשנה הסתכמה ב־12 ימים. במשק ב' נערך חישוב הממוצע לפרה + עגלה (או עגל) לחד, ול־50 בני הבקר העודפים לחד; פירוש הדבר שלחובת

2. עבודות יעור ומחירי האספקה.

את הספקת המספוא הגס יש לארגן כפי שמי תואר לגבי משק א' — כלומר: עובדי המספוא מכניסים הכל לתוך הסככה והרפתנים רק עוזרים בחלוקה לאיבוסים. כן אין להטיל על הרפתנים את העמסת התחמיץ והולכת הפרות למרעה ומהמרעה — חזרה לרפת. העבודה המושקעת בהובלת האספקה עד לפני הרפת ובהולכת הפרות למרעה תיזקף לחובת המספוא ובהתאם לכך יחושב מחיר יחידת המזון בכל סוגי המספוא.

אין אני רואה את הצעותי הנ"ל כסופיות ויתכן שאנשי המוסדות, מומחים להנהלת חשבונות, או חברים בוקרים יציעו הצעות מתאימות יותר לרישום וסיכום העבודה בענף שלנו. אולם דבר אחד צריך שיהיה ברור לכולנו — הסדר וקביעת כללים שיחייבו את כולנו, כדי שנוכח באחידות, המאפשרת השוואת נתונים ממשק למשק; ואם גם אז יתבלטו במשקים אחדים הישגים בייעול העבודה ובפרייה, ובאחרים פיגורים — ילכו המפגרים אצל המצליחים וילמדו מנסיונם של אלה, כי שוב לא יפקפקו בממשות הזיהי שגים לאחר שיקויים בסיס אחד לרישום העבודה ברפת ולחישובים השונים.

אני מקווה שהצעותי תעוררנה את המעוניינים בענף להסדיר גם בעיות אלה ובקרוכ נתון שר שאמנם נקבעו התקנות והנורמות לרישום וחישוב אחידים של העבודה בענף הבקר.

אברהם נוימן

מענית, פברואר 1960

עט כל אפשרות להעריך נכונה את כמות ויעילות העבודה ברפת ממש בשלושת המשקים הנ"ל, כשנרצה להשוות את הממוצעים לפרה"ל על יסוד סיכומים ורישומים כה שונים. ואין פלא בכך שהתוצאות הן כה שונות, ומסלפות במידה לא מעטה את חישובי הרנטביליות בענף. ובמובן ידוע גורמות תוצאות רישום וחישוב כגון אלה לחריצת משפט לא צודק על מרכזי הענף, ואין לזלזל גם בפרט זה.

ברור איפוא שהגיע הזמן להכניס גם בשטח זה תיקונים ולקבוע כללים, לפיה תירשם העברת המושקעת בענף, יחושבנו "ממוצעים" וכך וכך, כי הרי סעיף העבודה בענף שלנו הוא נכד למדי, וחלקו לא קטן בהכרעת גורל הרנטביליות, לכאן או לכאן.

אנסה מצידי להציע כללים אחדים להאחדת הרישומים והחישובים:

1. חישוב הממוצע בימי עבודה לפרה בשנה. לדעתי רצוי לקבוע "יחידת פרה" פרה אחת + 0.7 עגלה, ואת ערך בני-הבקר לחייב במכר סת עבודה שנתית של 3-4 ימים לראש. לפי הצעה זו ייערך החישוב למספר ממוצע של ימי עבודה לפרה ולשנה בעדר של 100 פרות ו-150 בני בקר כלהלן: 100 פרות + 70 עגלות מהווים 100 יחידות פרה; את 80 בני הבקר העודפים נחייב ב-240 י"ע (3×80); יוותרו לחובת 100 פרות 1560 י"ע, ולפרה אחת — 15.6 י"ע.

הספקת שחת

בגלל הבצורת מינה משרד החקלאות ועדה מיוחדת שמשתתפים בו כל המעוניינים בייצור השחת וצריכתה.

ועדה זו הגישה את ההמלצות הבאות:

- א. לעת עתה לא תובא שחת ארצה מחוץ לארץ.
- ב. יש לעודד ייצור מספוא ושחת קיציים.
- ג. על ארגוני הקניות וארגוני ההתיישבות להתקשר עם יצרנים על-מנת לרכוש שחת המצויה כרגע בשוק במחיר נוח. כמרכז להתקשר לקניית שחת בעונת הקיץ.
- ד. באם יתברר בסוף הקיץ שקיים מחסור בשחת בארץ, יבוצע יבוא אך ורק לפי הזמנות המשקים. על סמך התחייבותם ואחריותם של המשקים.

משרד החקלאות